

GALOPPÖVERDOMSTOLEN

Protokoll hållet vid förhandling i Galoppöverdomstolen den 9 maj 2022 vid Bro Park

Ärende nr 2/2022

PARTER, närvarande

KLAGANDE: Jockeyn Per-Anders Gråberg

OMBUD: Advokaten Mats Müllern

MOTPART: Svensk Galopp genom förbundsjuristen vid Svenskt Trav
Göran Wahlman

ÖVERKLAGAT BESLUT: Lokala galoppdomstolens vid Jägersro Galopp beslut den
13 april 2022 i lopp 5

SAKEN: Brott mot spöreglerna

Lokala galoppdomstolen dömde genom överklagade beslutet Per-Anders Gråberg (hästen Weltruhm) till ridförbud den 27 april 2022 för brott mot spöreglerna, Skandinaviskt Reglemente för Galopplopningar (SRG), 6 kap. 31 §, 8 kap. 16 § 5 p. och SRG:s riktlinjer för påföljder. Galoppöverdomstolen beslutade den 20 april i år om inhibition av ridförbudet.

Per-Anders Gråberg yrkar frikännande.

Svensk Galopp yrkar att lokala galoppdomstolens beslut ska fastställas men att Per-Anders Gråberg i Galoppöverdomstolen ska dömas för att ha utdelat slag med vänster arm/hand/tygel vilket jämföres med spöslag.

Publik- och patrullfilmen från löpningen granskas.

Per-Anders Gråberg hörs.

Parterna slutför sin talan.

Per-Anders Gråberg yrkar ersättning för ombudskostnad.

Förhandlingen förklaras avslutad.

Galoppöverdomstolen fattar följande

BESLUT (att meddelas den 18 maj 2022)

Lokala galoppdomstolen dömde genom överklagade beslutet Per-Anders Gråberg för att ej ha ridit med båda händer på hästens manke och hals längs hela upploppet. Den 19 april i år ändrade Skandinavisk Galopp 6 kap. 31 § SRG från att ”under löpningen ska ryttaren rida med båda händerna på hästens manke och hals” till att ”under löpningen ska ryttaren rida med båda händerna på tyglarna”. Enligt Svensk Galopp bör enligt principen ”lex mitior” en ej lagakraftvunnen bestraffning för att endast ha underlåtit att rida med båda händerna på hästens manke och hals undanröjas. Galoppöverdomstolen delar denna bedömning.

Svensk Galopp har i Galoppöverdomstolen gjort gällande att Per-Anders Gråberg istället ska dömas för ”att utdelat slag med vänster arm/hand/tygel, vilket jämföras med spöslag.” Per-Anders Gråberg har därmed brutit mot bestämmelserna om användning av spö enligt 6 kap. 31 § SRG. Eftersom han av lokala galoppdomstolen dömts för brott mot 6 kap. 31 § SRG kan det enligt Svensk Galopp inte anses som en ändring av talan att åberopa en ny omständighet till stöd för ”åtalet”, jfr 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken.

Per-Anders Gråberg har bestritt att Galoppöverdomstolen kan pröva Svensk Galopps nya gärningspåstående i Galoppöverdomstolen, att han utdelat slag med vänster arm/hand/tygel, vilket jämföras med spöslag. Per-Anders Gråberg har förnekat att han utdelat slag mot hästen enligt vad Svensk Galopp gör gällande.

Galoppöverdomstolen inleder sin prövning med att ta ställning till huruvida det är tillåtet för Svensk Galopp att ändra sin talan i Galoppöverdomstolen enligt ovan i förhållande till vad lokala galoppdomstolen fällde Per-Anders Gråberg till ansvar för, att ej ha ridit med båda händer på hästens manke och hals längs hela upploppet. Utgången av den bedömningen avgör om Galoppöverdomstolen materiellt kommer att ta ställning till Svensk Galopps nya ansvarspåstående i Galoppöverdomstolen.

9 kap. SRG som gäller galoppdomstolarna lämnar många frågor som rör förfarandet i lokala galoppdomstolen och Galoppöverdomstolen obesvarade. För att Galoppöverdomstolens handläggning ska vara förutsebar och inte baseras på s.k. ad hoc-lösningar tillämpar Galoppöverdomstolen rättegångsbalkens regler om brottmål analogt. Att Skandinavisk Galopps tävlingsreglemente vilar på civilrättslig grund saknar i detta avseende betydelse, se bl.a. Å 6/2020 (Carlos Lopez ./ Svensk Galopp).

Enligt 30 kap. 3 § rättegångsbalken gäller att dom ej må avse annan gärning än den, för vilken talan om ansvar i behörig ordning förts eller fråga om ansvar eljest enligt lag må av rätten upptagas. Ej vare rätten bunden av yrkande beträffande brottets rättsliga beteckning eller tillämpligt lagrum. För Galoppöverdomstolen innebär det att den enbart kan pröva det gärningspåstående som Svensk Galopp gör gällande i Galoppöverdomstolen.

Enligt 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken gäller att såsom ändring av åtal anses icke, att åklagaren beträffande samma gärning inskränker sin talan eller åberopar annat lagrum än i stämningen uppgivits eller ny omständighet till stöd för åtalet. Det innebär att Svensk Galopp beträffande samma gärning kan ändra sin talan genom att inskränka denna eller åberopa en ny omständighet till stöd för sin talan. Därutöver kan Svensk Galopp åberopa en annan bestämmelse i SRG till stöd för sin talan. 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken är även tillämplig i hovrätten och därmed i Galoppöverdomstolen. Det är således möjligt för Svensk Galopp att ändra sitt ansvarspåstående i Galoppöverdomstolen.

Bestämmande för om s.k. åtalsjustering är tillåten enligt 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken är 30 kap. 9 § rättegångsbalken som behandlar brottmålsdomens rättskraft (res judicata) vilken innebär att en lagakraftvunnen dom inte kan omprövas såvida inte ett s.k. särskilt rättsmedel är tillämpligt enligt 58 och 59 kap. rättegångsbalken. Vad som träffas av brottmålsdomens rättskraft är sådana omständigheter som åklagaren/målsäganden har åberopat enligt 30 kap. 3 § rättegångsbalken men också sådana omständigheter som åklagaren/målsäganden haft möjlighet att åberopa såvida det handlar om samma gärning.

En åtalsjustering enligt 45 kap. 5 § tredje stycket rättegångsbalken är således tillåten om den faller inom domens rättskraft enligt 30 kap. 9 § rättegångsbalken. Detta bestäms av huruvida de nya omständigheter som åberopas innebär samma gärning som tidigare gjorts gällande eller innebär en annan gärning. Är åtalsjusteringen inte tillåten har åklagaren möjlighet att väcka nytt åtal i och med att det handlar om en annan gärning. Detta kan enligt 45 kap. 5 § första stycket rättegångsbalken ske i det pågående målet i tingsrätten om rätten finner detta lämpligt. Åklagaren/målsäganden har också möjlighet att istället väcka nytt åtal i en senare rättegång.

Har domen vunnit laga kraft och rättskraft inträtt måste åklagaren/målsäganden erhålla resning av domen enligt 58 kap 2 § rättegångsbalken innan åklagaren/målsäganden kan väcka nytt åtal mot den tilltalade och göra gällande omständigheter som inte tidigare åberopats och som träffas av domens rättskraft enligt 30 kap 9 § rättegångsbalken.

Innebär det en tillåten eller otillåten taleändring att Svensk Galopp i Galoppöverdomstolen gör gällande att Per-Anders Gråberg har utdelat slag med vänster arm/hand/tygel, vilket jämföras med spöslag i förhållande till vad lokala galoppdomstolen dömde Per-Anders Gråberg för, att ej ha ridit med båda händer på hästens manke och hals längs hela upploppet? Detta avgör Galoppöverdomstolen efter en jämförelse mellan de båda gärningspåståendena och om det i Galoppöverdomstolen framförda gärningspåståendet innebär samma gärning som lokala galoppdomstolen prövade eller om det handlar om en annan gärning.

Frågan om gärningens identitet enligt 30 kap. 3 §, 30 kap. 9 §, 45 kap. 5 § och 58 kap. 3 § rättegångsbalken är omdiskuterad i den juridiska doktrinen. Frågan har prövats av Högsta domstolen i flera rättsfall. I Gärd m.fl. kommentar till rättegångsbalken anges att huvudvikten huruvida gärningsidentitet föreligger bör vara om sambandet mellan de olika handlingsförloppen är väsentligt eller oväsentligt. Enligt Per-Olof Ekelöf ska det råda överensstämmelse med avseende på endera handlingen eller angreppsobjektet (brottsresultatet) för att det ska röra sig om samma gärning. Enligt Karl Olivecrona innebär det samma gärning om åklagaren gör tillägg till beskrivningen av samma händelseförlopp eller framför en alternativ rekonstruktion av samma till en viss tid och plats förlagt händelseförlopp som medfört ett visst brottsligt resultat.

Högsta domstolens och hovrätternas praxis vad gäller ändring av åtal är föga enhetlig och har av Lars Welamson kritiserats i hans rättsfallsöversikter i processrätt under perioden 1948 – 1987 i Svensk Juristtidning. I rättsfallet NJA 1980 s. 686 torde Högsta Domstolen närmast ha anslutit sig till Ekelöfs och Welamsons uppfattning om handlingen eller angreppsobjektet (brottsresultatet) som kriterium för gärningens identitet. I NJA 1987 s. 61 använde Högsta Domstolen händelseförloppet och om detta var i allt väsentligt detsamma som kriterium för gärningens identitet.

För att avgöra om Svensk Galopps gärningspåstående i Galoppöverdomstolen, att Per-Anders Gråberg utdelat slag med vänster arm/hand/tygel, vilket jämföras med spöslag utgör en tillåten eller otillåten taleändring jämför Galoppöverdomstolen detta med vad lokala galoppdomstolen prövade, att Per-Anders Gråberg ej ridit med båda händer på hästens manke och hals längs hela upploppet. Galoppöverdomstolen använder därvid de kriterier som Högsta domstolen tillämpat för gärningens identitet i ovanstående rättsfall. Galoppöverdomstolen tillämpar därvid inte den rättsliga kvalificeringen av händelseförloppet som kriterium för gärningens identitet vilket synes vara Svensk Galopps uppfattning.

Vad gäller gärningspåståendet att Per-Anders Gråberg ej har ridit med båda händer på hästens manke och hals längs hela upploppet kan angreppsobjektet (brottsresultatet) sägas vara att han brutit mot denna skyldighet. Vad gäller gärningspåståendet att Per-Anders Gråberg har utdelat slag med vänster arm/hand/tygel, vilket jämföras med spöslag är angreppsobjektet (brottsresultatet) att den häst som Per-Anders Gråberg red träffas av slag. Dessa gärningspåståenden innebär enligt Galoppöverdomstolen skilda angreppsobjekt (brottsresultat). De olika gärningspåståendena gäller vidare skilda händelseförlopp även om de rör samma löpning. Det av Svensk Galopp i Galoppöverdomstolen gjorda gärningspåståendet utgör därmed en otillåten taleändring och ska därför avvisas. Det skulle också strida mot instansordningens princip, rätten att få sin sak prövad i högre instans om Galoppöverdomstolen skulle tillåta att Svensk Galopp får framställa det nya gärningspåståendet i Galoppöverdomstolen. Galoppöverdomstolen saknar därmed anledning att pröva vad Svensk Galopp i Galoppöverdomstolen materiellt lägger Per-Anders Gråberg till last vad gäller brott mot spöreglerna.

Galoppöverdomstolen upphäver lokala galoppdomstolens beslut att döma Per-Anders Gråberg till ridförbud för brott mot spöreglerna.

Per-Anders Gråberg yrkar ersättning för ombudsarvode med 6 000 kr exklusive mervärdesskatt. Detta yrkande ska ses mot bakgrund av Anna Pilroths yrkande i Ä 1/2022 om ersättning med 6 000 kr exklusive mervärdesskatt för ombudsarvode, totalt 12 000 kr. Per-Anders Gråberg och Anna Pilroth använder samma ombud i Galoppöverdomstolen. De båda ärendena gäller samma problematik, att lokala galoppdomstolen dömt Per-Anders Gråberg och Anna Pilroth enligt ett gärningspåståande och att Svensk Galopp i Galoppöverdomstolen gör gällande ett annat gärningspåståande varvid det senare gärningspåståendet bestrids. De båda överklagandena och ombudets skriftliga argumentation i Galoppöverdomstolen i de båda ärendena är huvudsakligen densamma. Med hänsyn härtill, till ärendets komplexitet och till förhandlingstiden i Galoppöverdomstolen tillerkänns Per-Anders Gråberg ersättning för ombudsarvode med skäligen ansedda 3 000 kr.

Svensk Galopp ska utge ersättning för Per-Anders Gråbergs kostnader i Galoppöverdomstolen med tre tusen (3 000) kr avseende ombudsarvode. Svensk Galopp ska inte utge mervärdesskatt på beloppet. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen från den 18 maj 2022 till dess full betalning sker.

Då Per-Anders Gråberg har vunnit framgång med sitt överklagande ska han inte betala överklagandeavgift till Svensk Galopp.

Sammanfattning

Galoppöverdomstolen upphäver lokala galoppdomstolens beslut att döma Per-Anders Gråberg till ridförbud för brott mot spöreglerna.

Svensk Galopp ska utge ersättning för Per-Anders Gråbergs kostnader i Galoppöverdomstolen med tre tusen (3 000) kr jämte ränta enligt ovan.

Per-Anders Gråberg ska inte betala överklagandeavgift till Svensk Galopp.

I avgörandet har deltagit universitetslektorn, jur kand Ronny Hagelberg, f d generalsekreteraren, jur kand Björn Eklund och verkställande direktören Christer Segner. Enhälligt.